

Dějiny obce Močovice ve zkratce

Založení obce a název:

Údolí Klejnarky je osídleno 5 tis. let. Název obce, podle jedné teorie vznikl podle močálů, které se nacházely u potoka Klejnarka, anebo podle máčení (močení) Inu (Močalice, Močidla). Lokalita obce je bohatá na vykopávky nádob, nástrojů, starověkých sídlišť (objeveny tzv. kulturní jámy na svahu mezi druhým kopcem a dolíkem – bývalé Strnadovo pole – jsou patrné hlavně po dešti, kdy se od okolí liší tmavým zbarvením, byly také objeveny hroby.

Od r. 500 n.l. byl zde usazen již lid Slovanský. V 8.století byl u Čáslavi postaven hrad. V 9.století ovládl kraj kmen Zličanů, jehož kníže sídlil v Kouřimi.

Roku 1052 jmenuje se Čáslav (Česlav) po majiteli Hrádku. Město Čáslav pak bylo založeno Přemyslem Otakarem II. r.1253. Roku 1143 byl založen klášter v Sedlci, kterému Močovice na čas (r.1359) také patřily.

Dvůr a tvrz:

Roku 1250 jmenuje se v Močovicích poplužní dvůr, který často střídal majitele. Roku 1364 patřily Močovice klášteru v Drobovicích. Roku 1460 koupila Močovice Čáslav.

Dvůr r. 1546 zanikl rozdělením na 3 dědické díly. R. 1529 ještě patřil ke Žlebům. Roku 1539 koupila dvůr zase Čáslav od Prokopa Lukavského z Lukavce.

Nemoci a hlad:

1280 – loupeže Braniborských. Hlad a mor. Lidé hynuli v lesích.

1307 – loupeže Albrechtových žoldnéřů – hlad.

1318 – hlad a mor, v Sedlci pohřbeno 30 tis. lidí.

1361 – znovu hlad a mor.

1439 – velký mor – v Čechách pomřelo 50.tis.lidí.

1470 – Uhři na Čáslavsku – hlad, pálení vesnic.

1581 – mnoho sněhu až v něm lidé hynuli. Potom hlad, bída a mor.

1639 – řádění Švédů, bída. Lidé žili v lesích jako zvěř.

1680 – hlad a mor. Vzbouření lidu.

1771 – zlý mor. Zemřela čtvrtina lidí.

1842 – sucho a hlad.

1866 – válka s Pruskem, vypukla cholera.

1914-18 – nedostatek a útrapy válečné.

1939-45 nedostatek a útrapy válečné.

Povodně, bouře, povětrnost:

1432 – velká povodeň, plavaly chalupy, stromy...

1556 – strašlivé hromobití a vítr, mnozí lidé zděšením zemřeli.

1586 – v červnu napadlo mnoho sněhu, potom déšť – nastala velká povodeň.

1666 – strašné krupobití – utlučeno i několik lidí a mnoho dobytka.

1834-5 – velké sucho a drahoty.

1870 – velká povodeň, obilí zničeno. Je zaznamenáno, že voda přinesla z Krchleb živou krávu. Ve staré škole bylo ½ m vody. Od této povodně roste při potoku hodně olší. Téhož roku byla velká vichřice.

1874 – kroupy zničily úrodu.

1885 – rovněž velké krupobití.

1891 – krutá zima a obrovské závěje.

1893 – veliké sucho.

1915 - Klejnarka se silně rozvodnila.
1922 – velké povětrí, stromy vyvráceny.
1926 – velká povodeň.
1928 – Klejnarka zase silně rozvodněna.
1929 – Krutá zima. Škody na stromoví – mráz, že zamrzaly oči (až 40st.C).
1931 – 4.6.-veliká bouře a povodeň – voda šla přes most u Strnadů.
1935 – 27.6. velká bouře a krupobití. V létě velké sucho.
1940 – 12.3. Klejnarka silně rozvodněna – do vsi se lidé z obce dostali jen přes Stehlíkovu a Skálovu zahradu.
1950 – 24.8. velká písečná smršť, která vyvrátila mnoho stromů na Širočině i v zahradách (větrný vír vytrhal stromy i s kořeny), kroupy zcela utloukly úrodu.

Mlýn:

1520 - již zde byl mlynář Havel. Do roku 1634 patřil mlýn Adamovi Trčkovi z Lípy (majitel Tupadel).
1717 – při mlýnu pila, 18 korců polí, 1 korec štěpnice. Mlynář platil nájem 150 stříbrných.

Sýpka:

R. 1717 náležela vrchnosti Tupadelské – nově z kamene vystavěna (pod Vondrovou zahradou). Cesta k ní byla i z Vodrant (v místech nynějšího čp.6). Obecní sýpka postavena v roce 1818-19 v místě, kde později postavena olejna.

Hostinec:

Roku 1717 se uvádí hospoda panská výsadní, kde mimo vína a piva se některé zboží a maso prodávalo. V roce 1950 jsou v obci 3 hostince. Dva byly režimem zrušeny, zůstal jen „Na myslivně“, který je dosud.

Občané Močovic:

1391 – Ondřej Rábl koupil tvrz a dvůr v Močovicích.
1447 – Kateřina z Močovic s manželem Janem Sezemou měli dům v Polné.
1483 – Jan Šmatlan z Močovic je majitelem tvrze Lipovec a okolních vesnic.
1491 – Václav Hamerlík je majitelem dvora.
1496 – Ambrož a později sirotek po něm – majitelé dvora.
1497 – Matěj Ratajčík (kočí) koupil dvůr po Ambrožovi.
1503 – Blažek Vojna z Močovic koupil tento dvůr.

1546 – Mikuláš Zeman, poslední majitel dvora, který po jeho smrti rozdělen na 3 díly.
1654 – Jiří Moravec – starý hospodář
1698 - Václav Moravec (120 korců) a Martin Moravec (bezzemek)
1728 – kronika zmiňuje jména Vančura, Vanšura, Váša, Brych, Kruliš
1842 – Václav Moravec koupil čp.6 od Jos. Levinského.

Váha:

Váha spolková za mostem k Čáslavi vystavěna roku 1878.

Telefon:

1903 – zaveden telefon z Čáslavě do cukrovaru.

1926 zaveden telefon z Čáslavě na obecní úřad v Močovicích. Obec zaplatila Kč 10.000,-

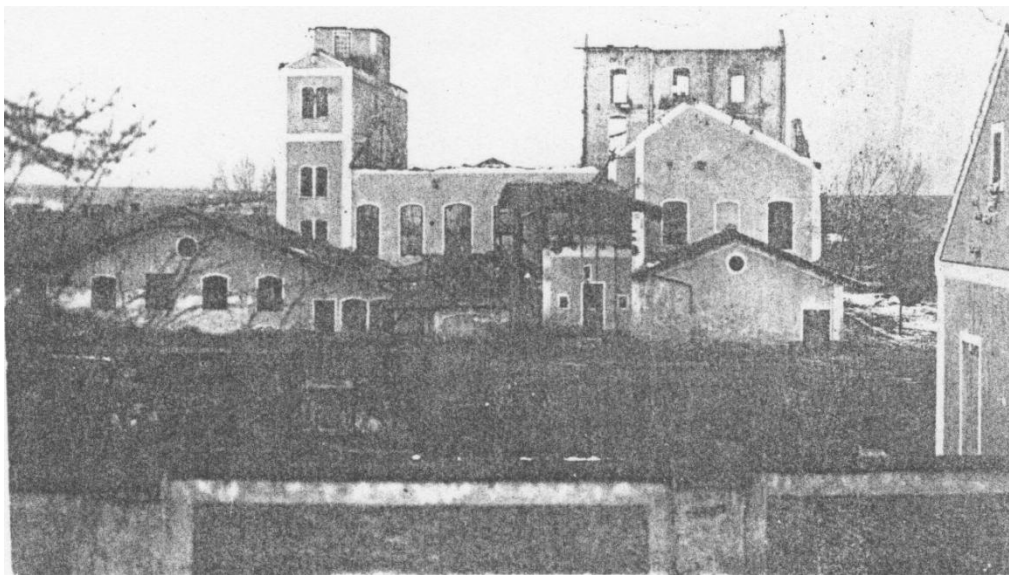
Zaznamenaná neštěstí v obci:

25.4.1929 - uhořela Kateřina Hamsová. Domek shořel od petrolejové lampy.

1.2.1930 – shořela obytná budova cihelny.

12.6.1930 – blesk zapálil Linhartův domek.

25.10.1933 – vyhořely budovy bývalého cukrovaru.

6.5.1934 – vyhořelo doškové stavení sedláře Nespěchala.

12.10.1934 – v čáslavském lihovaru usmrčen výbuchem Josef Hradecký z Močovic.

1939-45 – za okupace zahynuli: Karel Růt, Josef Vyskočil – totální nasazení v Říši

Alois Stehlík , rodina Geigrova (8 lidí) – v koncentračních táborech

Vinice:

Kolem roku 1350 jsou zakládány vinice a rybníky. Dosud se zachoval název „Na vinici“, též na Trněnce.

Škola:

1584 – učitel Jan učil po domech.

1792 až 1827 zde učil Jan Svoboda, učitel. Škola byla v čp.10 (později obchod Geiger).

1828 – zřízena nová škola v čp.49 (dnes zvaná „stará škola“ za mlýnem).

1882 – vystavěna nová škola – budova čp.64 (dvoutřídni).

1929 – překlenuta strouha u školy a tím rozšířena školní zahrada. Učitelé: Šilar, Rus, Chramosta, Hejduk, Jan Havlena, Černý, Švanda, Šmolcnp.

Evangelíci:

V Močovicích byli z prvních vyznavačů Českobratrský kněz Matouš Ulický, byl zajat u Krchleb a v Čáslavi umučen (má pomník před kostelem Sv. Petra a Pavla).

1630 – přestoupilo zpět na katolickou víru 14 občanů (Havelka, Brych, Doležal...).

O velikosti obce:

1770 – provedeno číslování obce. V Močovicích bylo 36 čísel.

1843 – bylo 49 čísel a 369 obyvatel, z nich 13 evangel rodin a 1 židovská.

1868 – bylo 55 čísel.

1882 – bylo 65 čísel.

1900 – bylo 78 čísel - 332 mužů a 331 žen

1920 – bylo 109 čísel a 759 obyvatel.

1930 – bylo 121 čísel a 717 obyvatel.

1931 – bylo 128 čísel.

Vlak:

25.10.1882 jel první vlak na trati Čáslav-Močovice. Potom se trať dál nebudovala, byla odchýlena na Zruč přes Kutnou Horu.

Kostel evangelický:

1781 – po vydání tolerančního patentu Josefem II. Občané se opět hlásili k evangelické víře. V Močovicích 6 sedláků, 4 chalupníci, řezník a šenkýř s rodinami, mezi nimi jména: Vančura, Brych, Horálek. Ze zdi vyhořelého panského špejcharu (pod Vondrovou zahradou) přestavěn roku 1784 kostel (podle nařízení nesměl mít věž). Farní dům postaven až 1814. Evangelický kostel shořel roku 1866. Toho roku přemístěna duchovní správa do Čáslavě, kde teprve roku 1869 byl vystaven nový evangelický kostel.

Kaple na návsi:

Kaple Navštívení Panny Marie. Byla vystavěna roku 1831.

1832 – do kaple pořízen zvon.

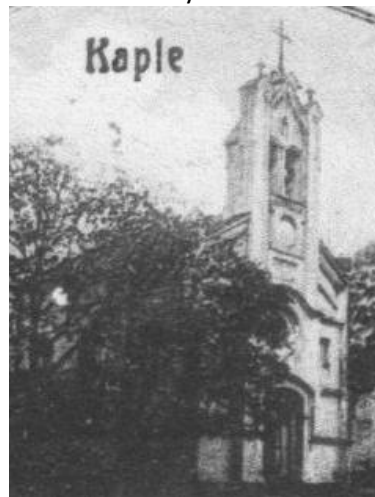
1837 - zvon pukl a byl objednán nový za 115 zl.

1872 – kaple přestavěna a r. 1875 ještě zlepšena a zařízena.

1916 – odebrány dva zvony pro válečné účely.

1925 – dne 14.6. slavnostně zavěšeny dva nové zvony. Kmotry“ Anna Skálová a Boh. Nováková.

Za okupace opět zvony odebrány pro válečné účely.

Kaplička na Višňovce:

Opravena r.1859 a dán do ní obraz Nejsvět. Trojice. Kaplička rozbourána se souhlasem památkového úřadu r.1947.

Olejna:

R.1867 vystavěna akciová olejna při obecním špejcharu „Na obci“. Lisováno semeno lnu. Výrobu vedl Václav Šmáral. Také byla pěstována řepka olejná (již od r.1779). Olejem se svítilo než přišel petrolej. Olejna zrušena r.1871.

Cukrovar:

R.1870 založen rolnický akciový cukrovar v Močovicích. Hospodářská tíseň a snad i špatné techn. Vedení způsobilo neúspěch. V dražbě r.1875 cukrovar koupila jistá berlínská firma a od ní ještě téhož roku Frant. Wiesner z Chrudimi. Světová hospodářská krize způsobila uzavření cukrovaru v r.1929. Frant. Wiesner zemřel 1894. Byl vážen, obci prospíval. Ročně šatil 100 dětí.

Strojírna:

Vznikla roku 1909 za mostem k Žákům. Založil ji Frant. Procházka a Kruliš. Měli též parní pluh. Později zanikla.

Cihelna:

R.1850 byla malá stará cihelna hned za mostem při silnici k Žákům. R.1906 byla založena kruhová cihelna Boh. Vančury správcem Al. Sochrem při silnici ke Klukům. Cihelna, která již několik let nepracovala, byla roku 1950 zbořena (zůstal jen komín).

Lihovar:

R.1920 vystaven lihovar Ing. Wiesnera proti cukrovaru. Vyhořel roku 1922 a nebyl již obnoven.

Zemědělství:

R.1830 přivezl rychtář Levinský jetelové semeno. Pěstování jetele na semeno se velmi rozšířilo, později však Levinský prodělal peníze a přišel o majetek. Hospodářství č.6 od něho r.1842 koupil Václav Moravec.

Od r. 1865 již chován obecní ušlechtilý býk.

1880-začíná mechanizace zemědělství a rolníci si pořizují nové stroje: secí stroj, válec, napajedlo, žací stroj, pluh bratraců Veverkků. Z celého okolí byl v Močovicích nejdříve parní stroj mlátící.

r. 1924 cukrovka za 25,00 Kč

1929 - 16,00 Kč

1930 - 14,70 Kč

1931 - 11,40 Kč

1937 - 12,40 Kč

1928- provedeno velké odvodňování pozemků

1948- provedeno scelování půdy (komasace).

Rychtáři a starostové:

- 1830- po rychtáři Matěji Brychovi zvolen Josef Levinský, půlsedlák.
- 1842- po Levinském zvolen Jan Horák.
- 1914- zvolen starostou Josef Vondra.
- 1919- starostou Josef Brych.

Silnice:

- 1830- začala se stavět silnice do Čáslavi.
- 1832- stavěna cesta do Tupadel.
- 1837- započato se stavbou silnice ke Klukům.
- 1885- prokopáván kopec ke Krchlebům.
- 1909- stavěna cesta k Vodrantům.
- 1919- dokončena dlažba na návsi.
- 1923- prokopán kopec na silnici k Čáslavi.
- 1926- dlážděna silnice od č.p. 1 po č.p. 53 ke Klukům. Dlážděna silnice od obecního úřadu ke škole.
- Dlážděna silnice k Čáslavi.

Dráha:

- 1868- stavěna přes Čáslav na Znojmo.
- 1882- stavěna místní z Čáslavi do Močovic.
- 1924- obec žádala o ranní vlak z Močovic do Čáslavi – nebylo vyhověno.

Stromoví:

- 1832- bylo vysázeno mnoho ovocného stromoví.
- 1836- rychtář Levinský u silnice k Čáslavi vysázel 113 tvrdých stromů.
- 1854- vysázeno ze školní školky 58 stromů na obecní pozemky.
- 1863- jako i v předešlých letech vysázeno mnoho stromoví na obecních pozemcích. 58 stromů u kapličky za potokem.
- 1864- pokusně sázeny moruše na školní zahradě.
- 1898- zasazen u mostu do Čáslavi dub. Pod ním jsou peníze a pamětní spisy.
- Od r. 1872- obecní sady ošetřuje 50 let hajný-strážník Ondráček.
- 1923- vysázeno tisíc sazenic vrby košíkářské.
- 1927- místo švestek u evang. Hřbitova vysázeny třešně a dále k cukrovaru místo modřínů břízy.
- 1929- vymrzly na návsi ořechy a v r.1931 byly vysázeny javory.

Elektřina:

- 1918- zavedena do obce elektřina. Nebyla měď, dráty železné.

Mosty:

- 1840- stavěn dřevěný most přes potok k Čáslavi.
- 1851- vystavěn na téže sinici nový dřevěný most.
- 1879- stavěn kamenný most klenutý na silnici k Žákům. Dosud zde byl brod a pro pěší z kamenů cestička.
- 1905- stavěn na silnici k Čáslavi místo dřevěného mostu most betonový. Prvý na Čáslavsku.
- 1923- postavena z trámů lávka pod cukrovarem a r.1931 postavena lávka železná.

Významné návštěvy, jubilea, slavnosti, spolky a různé:

1828- zřízení v obci ústav chudých. Sedlák platil 8 zl., od r. 1835 jen 4 zl.

1836- jel císař ke korunovaci do Prahy přes Čáslav. Jen Močovice měli povolení vyslat jezdce k jízdě před panovníkem.

1848- při nastoupení Františka Josefa I. Vsazena lípa u rybníka. Skácena r. 1936.

1860- založen Bratrský podpůrný spolek – podporoval členy v nemoci a při pohřbu.

1865- bylo poprvé “Boží tělo” – účastnili se katolíci i evangelíci.

1865- pořízena pumpovací stříkačka.

1866-7- věnováno na Národní divadlo po 5 zl.

1881- pořízen školní prapor.

1882- zřízen spolek školní mládeže pro ochranu ptactva a hubení škodlivého hmyzu.

1886- založen Hasičský spolek.

1891- rozhodnuto o stavbě obecního domu u bývalé pastoušky.

1905- založen v obci Sokol s 33 členy.

1918- dne 28.10. oslaveno prohlášení ČSR.

1919- dne 27.4. zasazena Lípa svobody, skácena za okupace r. 1940.

1921- ustanoven Em. Chramostou hudební sbor.

1922- vystavěna nová hasičská kůlna.

1922- o posvěcení projížděl obcí a zastavil se zde při cestě k odhalení desky na rodném domku Havleny v Nové Lhotě prezident T.G.Masaryk. Uvítán starostou Josefem Brychem a Helena Nováková mu podala kytici a koláče.